

Journal of Asia Social Science Studies Original Article

Received: 2 May 2025 Revised: 12 June 2025

Accepted: 26 August 2025

**เมื่อรัฐสร้างความไม่มั่นคง: บทเรียนจากการถล่มของตึก สตง. กับความไว้วางใจที่สั่นคลอนของ
ประชาชน****When the State Creates Insecurity: Lessons from the Collapse of the Auditor
General's Building and the Eroding Public Trust**น.ส.พัชราพร มุ่งดอนกลาง¹

Miss.Pudcharapon Mungdonkang

บทคัดย่อ

บทความนี้วิเคราะห์กรณีเหตุการณ์การถล่มของอาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ซึ่งสะท้อนถึงความล้มเหลวของรัฐไทยในการรักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะแรงงานที่ทำงานในโครงการก่อสร้างของรัฐ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากความผิดพลาดในกระบวนการตรวจสอบและการจัดการโครงการก่อสร้างใหญ่ของรัฐ การถล่มของตึกไม่เพียงแต่ทำลายโครงสร้างทางกายภาพ แต่ยังทำลายหลักประกันความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อรัฐอย่างรุนแรง ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการบริหารสังคม บทความได้ตั้งคำถามสำคัญต่อบทบาทของรัฐในฐานะผู้กำกับดูแล (Regulator) และผู้ว่าจ้างโครงการ (Client) โดยชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น เมื่อรัฐต้องตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานของตนเอง ในขณะเดียวกันก็ได้กล่าวถึงความเปราะบางของแรงงานในโครงการของรัฐ ที่ต้องเผชิญกับสถานะที่ไม่มั่นคงในด้านกฎหมายและสิทธิมนุษยชน โดยรัฐกลับไม่ได้รับผิดชอบต่อการคุ้มครองชีวิตของแรงงานเหล่านี้เพียงพอ บทความเสนอแนวทางในการฟื้นฟูความไว้วางใจของประชาชน โดยเน้นการปฏิรูประบบการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบอิสระ และการสร้างวัฒนธรรมความรับผิดชอบ (Culture of accountability) ภายในระบบราชการรวมทั้งการออกแบบนโยบายที่เน้นมนุษยธรรมและการเคารพสิทธิของประชาชน โดยเรียกร้องให้รัฐเปลี่ยนบทบาทจาก “รัฐผู้บริหาร” ไปสู่ “รัฐผู้รับผิดชอบ” ที่มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบและคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนในทุกกระบวนการ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเป็นการสร้างระบบที่สามารถฟื้นฟูความไว้วางใจและความเชื่อมั่นจากประชาชนได้อีกครั้ง

คำสำคัญ: ความไม่มั่นคง ,การถล่มของตึก สตง. ,ความไว้วางใจของประชาชน¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar,Thailand

Abstract

This article analyzes the collapse of the Office of the Auditor General (SAO) building, reflecting the failure of the Thai state in ensuring public safety, especially for workers in state construction projects who are directly affected by errors in the oversight and management processes of large state construction projects. The building collapse not only destroyed physical infrastructure but also severely undermined the trust that the public has in the state, which is considered one of the most crucial resources in governing society. The article raises important questions about the role of the state as both a regulator and a client, highlighting conflicts of interest that arise when the state must oversee and control its own operations. It also discusses the vulnerability of workers in state projects, who face insecure legal and human rights status, while the state fails to take adequate responsibility for protecting their lives. The article proposes ways to restore public trust by emphasizing reforms in procurement systems, independent audits, and fostering a culture of accountability within the bureaucracy. It also advocates for the design of policies that prioritize humanitarian values and respect for citizens' rights. The article calls for a shift in the state's role from a "managerial state" to a "responsible state," characterized by transparency, accountability, and a commitment to human rights in all processes. These changes would create a system capable of restoring public trust and confidence in the state once again.

Keywords: Insecurity, Collapse of the Auditor General's Building, Public Trust

1.บทนำ

วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2568 ถือเป็นอีกหนึ่งวันแห่งความเจ็บปวดที่ถูกจารึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ร่วมสมัยของประเทศไทย เมื่ออาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) แห่งใหม่ ซึ่งอยู่ระหว่างการก่อสร้างภายใต้การดำเนินโครงการของรัฐ ได้พังถล่มลงมาในช่วงกลางวันแสดก ๆ ท่ามกลางแรงงานที่ยังปฏิบัติงานอยู่ ณ จุดก่อสร้าง หลังจากเกิดเหตุแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่ภูมิภาคสะกาย ประเทศเมียนมา โดยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครของไทยถึงกว่า 1,100 กิโลเมตร แต่กลับเกิดความเสียหายขนาดใหญ่หนึ่งเดียวในเมืองหลวงของไทย คืออาคาร 30 ชั้น ที่กำลังก่อสร้างซึ่งเป็นที่ทำการสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) แห่งใหม่ ที่สร้างขึ้นด้วยงบประมาณแผ่นดินกว่า 2,100 ล้านบาทแรงสั่นสะเทือนของเหตุการณ์ไม่เพียงกระทบต่อผืนดินและโครงสร้าง

ทางกายภาพของตัวอาคารเท่านั้น แต่ยังสั่นคลอนสำนึกแห่งศรัทธา ความเชื่อมั่น และความไว้วางใจที่ประชาชนพึงมีต่อรัฐในฐานะผู้มีอำนาจบริหารกิจการสาธารณะอย่างปลอดภัยและโปร่งใส (BBC News ไทย, 2568)

ในฐานะเจ้าของโครงการและผู้ว่าจ้างหลักของการก่อสร้างอาคารดังกล่าว รัฐไทยไม่สามารถปฏิเสธบทบาทของตนในห่วงโซ่แห่งความรับผิดชอบได้ โครงการนี้มีหน่วยงานรัฐเป็นผู้กำหนดงบประมาณ ออกแบบโครงสร้างการจัดซื้อจัดจ้าง และควบคุมการดำเนินงานผ่านระบบราชการ รัฐมิได้เป็นเพียงผู้บริโภคสุดท้ายของอาคาร แต่เป็นผู้ที่มีบทบาทกำกับดูแลคุณภาพของชีวิตแรงงานในโครงการโดยตรง การที่อาคารถล่มจึงไม่ใช่เพียงความล้มเหลวทางวิศวกรรมหรือความผิดพลาดของผู้รับเหมาช่วง แต่สะท้อนถึงช่องโหว่ในโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินที่ยังไม่สามารถสร้างระบบความรับผิดชอบ (Accountability) อย่างมีประสิทธิภาพได้

เหตุการณ์ครั้งนี้นำไปสู่การเสียชีวิตของแรงงานจำนวนหลายสิบชีวิต ส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในตำแหน่งล่างสุดของโครงสร้างการจ้างงาน พวกเขาไม่มีโอกาสต่อรอง ไม่มีหลักประกัน และเมื่อเกิดเหตุไม่คาดฝันครอบครัวของผู้เสียชีวิตกลับต้องเผชิญกับกระบวนการเยียวยาที่เต็มไปด้วยความล่าช้าและการปฏิเสธความรับผิดชอบจากหลายหน่วยงาน (มติชน ออนไลน์, 2568) แม้จะมีเสียงเรียกร้องจากสื่อและภาคประชาสังคม แต่ความเป็นธรรมในเชิงรูปธรรมกลับยังมาไม่ถึง คำถามสำคัญที่ต้องหยิบยกขึ้นมาก็คือ เหตุใดรัฐซึ่งมีหน้าที่เป็น “ผู้คุ้มครอง” จึงกลายเป็นต้นทางของความไม่ปลอดภัยเสียเอง?

เหตุการณ์การถล่มของอาคาร สตง. ได้สั่นคลอน “ความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐ” อย่างลึกซึ้ง เพราะสถานที่แห่งนี้ควรเป็นสัญลักษณ์ของการตรวจสอบและการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึ่งพิงของระบบราชการที่ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อโครงสร้างนั้นกลับถล่มลงมาเอง ภาพที่ปรากฏจึงไม่ใช่เพียงภาพซากอาคาร แต่เป็นภาพของความไม่มั่นคงที่รัฐได้สร้างขึ้นด้วยตัวเอง ความไว้วางใจในรัฐไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ หากต้องได้รับการสั่งสมและปกป้องอย่างต่อเนื่องผ่านการกระทำที่มีความรับผิดชอบ โปร่งใส และเคารพศักดิ์ศรีของประชาชน ไม่ว่าผลการสอบสวนจากรัฐจะออกมาในรูปแบบใดก็ตาม การอ้างทุจริตของผู้รับงาน วัสดุตกคุณภาพ เงินทองที่ทำให้บริษัทรับงานจากจีนต้องลดคุณภาพงานลง ฯ

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ดังกล่าวในเชิงโครงสร้าง โดยใช้กรอบกฎหมายมหาชนเป็นแกนหลักในการตั้งคำถามต่อความรับผิดชอบของรัฐอย่างเป็นระบบ พร้อมผสานแนวคิดจากรัฐศาสตร์และสิทธิมนุษยชนแรงงานในการอธิบายปัญหาเชิงอำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน และช่องว่างทางสิทธิที่เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนาโครงการของรัฐ บทความจะชี้ให้เห็นว่าการฟื้นฟูความไว้วางใจของประชาชนมิใช่เพียงเรื่องของการสื่อสาร หรือการลงโทษผู้กระทำผิดรายบุคคลเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัยการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อสร้างรัฐที่ไม่เพียงแต่ “บริหาร” อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยัง “รับผิดชอบ” อย่างมีจริยธรรมและมนุษยธรรม

2.รัฐในฐานะผู้สร้าง และความขัดแย้งของบทบาท

เหตุการณ์ถล่มของอาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินแห่งใหม่ได้เปิดโปงความซับซ้อนของบทบาทรัฐในฐานะผู้มีอำนาจบริหารจัดการนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะเมื่อรัฐทำหน้าที่หลายสถานะพร้อมกัน ทั้งในฐานะ ผู้กำกับดูแล (Regulator) และ ผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของโครงการ (Client) ความทับซ้อนเชิงบทบาทนี้ไม่เพียงสะท้อนถึงปัญหาเชิงระบบ แต่ยังเปิดประเด็นสำคัญว่ารัฐสามารถตรวจสอบตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และประชาชนสามารถเชื่อมั่นในกลไกดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด

2.1 รัฐในฐานะ “ผู้กำกับดูแล และผู้วางกรอบควบคุม”

ในทางทฤษฎีกฎหมายมหาชน รัฐมีหน้าที่กำกับดูแลกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยต้องดำเนินนโยบายตามวิธีการปกครองที่ดี (Good Governance) ซึ่งประกอบด้วยความโปร่งใส (Transparency) การมีส่วนร่วม (Participation) ความรับผิดชอบ (Accountability) และหลักนิติธรรม (Rule of law) หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย กรมโยธาธิการ หรือแม้แต่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเอง ล้วนมีบทบาทในฐานะกลไกตรวจสอบและควบคุมความถูกต้องของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และมาตรฐานความปลอดภัยของโครงการสาธารณะ (กรุงเทพธุรกิจ, 2025)

แต่ในความเป็นจริงระบบการตรวจสอบเหล่านี้มักไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อโครงการที่ตรวจสอบนั้นมีรัฐเป็นเจ้าของเอง กลไกตรวจสอบภายในจึงกลายเป็นแค่ “เสือกระดาษ” ที่ไร้อำนาจอย่างแท้จริง หรือถูกออกแบบให้มีขอบเขตแคบเกินกว่าจะควบคุมความซับซ้อนของโครงการขนาดใหญ่ได้ ซึ่งกรณีอาคาร สตง. ที่ควรเป็นตัวแทนของกระบวนการตรวจสอบการใช้งบประมาณรัฐกลับพังทลายลงจากความล้มเหลวในกระบวนการควบคุมคุณภาพและการบริหารความเสี่ยง นำมาสู่ข้อสงสัยว่า รัฐสามารถทำหน้าที่กำกับดูแลตนเองได้จริงหรือไม่

2.2 รัฐในฐานะ “ผู้ว่าจ้าง”: อำนาจในการสั่งการที่มากกว่าความรับผิดชอบ

ในขณะเดียวกันรัฐยังทำหน้าที่เป็น “ผู้ว่าจ้าง” หรือ “เจ้าของโครงการ” โดยตรงผ่านการจัดสรรงบประมาณ การออกแบบโครงการ การคัดเลือกผู้รับเหมา และการกำกับดูแลความคืบหน้าในเชิงนโยบาย โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างที่ใช้งบประมาณแผ่นดิน การที่รัฐมีอำนาจในทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ส่งผลให้รัฐมี “อำนาจเต็ม” ในการกำหนดความเสี่ยง ข้อกำหนดด้านความปลอดภัย และมาตรฐานของการก่อสร้าง (Thai PBS, 2025)

อย่างไรก็ตามปัญหาเกิดขึ้นเมื่อรัฐในฐานะผู้ว่าจ้างมีแรงจูงใจในการลดต้นทุน เร่งเวลา หรือแม้แต่หลีกเลี่ยงการเปิดเผยความล้มเหลวในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งขัดแย้งโดยตรงกับหน้าที่ในฐานะผู้กำกับดูแลที่ต้องเคร่งครัดต่อกฎระเบียบ สิ่งนี้จึงก่อให้เกิดสิ่งที่นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชนเรียกว่า “ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในเชิงสถาบัน” (Institutional Conflict of Interest) เกิดขึ้นได้

2.3ความขัดแย้งทางผลประโยชน์: เมื่อรัฐต้องตรวจสอบตัวเอง

สถานการณ์ที่รัฐทำหน้าที่เป็นทั้ง “ผู้ควบคุม” และ “ผู้ถูกควบคุม” นั้น ทำให้เกิดภาวะที่เรียกว่าความย้อนแย้งในการที่ผู้มีอำนาจสูงสุดจะต้องออกแบบกลไกตรวจสอบตนเอง (Self-regulation paradox) ซึ่งหมายถึงความย้อนแย้งในการที่ผู้มีอำนาจสูงสุดจะต้องออกแบบกลไกตรวจสอบตนเอง โดยที่ไม่มีอำนาจภายนอกที่เป็นอิสระเพียงพอในการตรวจสอบและลงโทษ ความย้อนแย้งนี้ไม่ใช่เพียงเรื่องของ “รูปแบบ” แต่ส่งผลลึกซึ้งถึง “ความชอบธรรม” ของระบอบราชการไทยทั้งหมด หากประชาชนรู้สึกรัฐไม่สามารถรับผิดชอบต่อโครงการของตนเองได้ คำถามที่ตามมาคือแล้วรัฐจะมีสิทธิกำกับดูแลโครงการของเอกชนได้หรือไม่? กรณีตึกสตง.ยิ่งตอกย้ำความย้อนแย้งนี้ เมื่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบงบประมาณรัฐกลับกลายเป็นฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความล้มเหลวโดยตรง และประชาชนไม่อาจเรียกร้องความรับผิดชอบจากรัฐได้อย่างโปร่งใส การเย้ยยาล่าช้า การปฏิเสธความรับผิดชอบ หรือการโยนความผิดให้ผู้รับเหมาช่วงสะท้อนให้เห็นว่ารัฐยังขาด “กลไกตรวจสอบถ่วงดุลภายใน” (Internal check and balance) ที่เป็นจริงอย่างยิ่ง (ไทยรัฐออนไลน์, 2025)

2.4แนวคิด รัฐธรรมาภิบาล: ความยุติธรรมเชิงปกครองกับสิทธิเชิงโครงสร้าง

เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์นี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นจึงต้องอาศัยกรอบแนวคิด “รัฐธรรมนูญภิบาล” ซึ่งเน้นการสร้างความยุติธรรมในการบริหารงานของรัฐ โดยให้ความสำคัญต่อความโปร่งใส สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล การตรวจสอบโดยภาคประชาสังคม และการมีโอกาสฟ้องร้องต่อการใช้อำนาจโดยมิชอบ หลักรัฐธรรมนูญภิบาลไม่เพียงเน้น “ผลลัพธ์” ของนโยบาย แต่ยังเน้น “กระบวนการ” ในการกำหนดนโยบาย ว่าเป็นธรรมและมีส่วนร่วมเพียงใด (พรชนก พินิจปริญญา ,2020)

กรณีอาคารสงตง.แสดงให้เห้นว่าการออกแบบนโยบายสาธารณะของรัฐยังขาดความยุติธรรมในระดับโครงสร้างทั้งในแง่ของการมีส่วนร่วมของประชาชน การรับฟังเสียงแรงงาน และการเยียวยาผู้เสียหายอย่างเหมาะสม สิ่งนี้จึงมิใช่เพียงความผิดพลาดเชิงเทคนิคหรือการบริหารงานผิดพลาด แต่เป็นอาการของโครงสร้างรัฐที่ยังไม่ยอมรับประชาชนเป็น “เจ้าของอำนาจ” อย่างแท้จริง

3.ความเปราะบางของแรงงานในโครงการของรัฐ

แรงงานก่อสร้างจำนวนมากในประเทศไทยยังคงปฏิบัติงานอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่เปราะบางทั้งในทางกฎหมายและในทางชีวิต พวกเขาคือผู้แบกรับความเสี่ยงไว้กับร่างกาย แต่กลับไม่อาจเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรได้รับในฐานะ “แรงงานมนุษย์” ไม่ใช่เพียง “แรงงานต้นทุนต่ำ” กรณีการถล่มของอาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ที่คร่าชีวิตแรงงานไปหลายสิบรายทั้งถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ได้เปิดโปงให้เห็นช่องว่างอันน่าตกใจในระบบสาธารณูปโภคของรัฐ ที่ซึ่งสิทธิของผู้ใช้แรงงานไม่ได้รับการปกป้อง แม้จะทำงานในโครงการที่ได้รับงบประมาณจากภาษีประชาชนโดยตรง

3.1สถานะทางกฎหมายและสิทธิมนุษยชนของแรงงานก่อสร้าง

โดยทั่วไปแรงงานก่อสร้างในประเทศไทยอยู่ภายใต้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 แต่ในทางปฏิบัติ แรงงานที่ทำงานในโครงการของรัฐ โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานชั่วคราวจำนวนมาก กลับไม่สามารถเข้าถึงกลไกการคุ้มครองเหล่านี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม (ไทยพีบีเอส,2025)

แม้แรงงานเหล่านี้จะทำงานให้แก่โครงการที่มีรัฐเป็นเจ้าของโดยตรง แต่ด้วยระบบการจัดจ้างแบบซับซ้อนผ่านผู้รับเหมาหลักและผู้รับเหมาช่วง ทำให้รัฐสามารถ “ถอยห่าง” จากความรับผิดชอบได้อย่างเป็นระบบ รัฐกลายเป็นผู้ว่าจ้างที่ “ไม่ต้องรับผิดชอบ” ในเชิงกฎหมายโดยตรงต่อแรงงาน แม้ว่าแรงงานเหล่านั้นจะสร้างสาธารณูปโภคให้แก่รัฐเองก็ตามนี่คือความย้อนแย้งที่สำคัญในกฎหมายมหาชน แรงงานที่ปฏิบัติงานในนามของรัฐกลับไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็น “แรงงานของรัฐ” ในความหมายทางกฎหมาย รัฐสามารถหลีกเลี่ยงพันธะทางศีลธรรมและกฎหมายผ่านโครงสร้างสัญญาทางธุรกิจที่ซับซ้อนได้ ซึ่งควรจะเป็นเช่นนั้นหรือไม่?

3.2โครงสร้างสัญญาและการโยนภาระความรับผิดชอบ: รัฐที่อยู่นอกสมรภูมิ

หนึ่งในกลไกที่ทำให้แรงงานอยู่ในสถานะเปราะบางคือระบบการจ้างช่วง (Subcontracting) ซึ่งเป็นรูปแบบที่รัฐนิยมใช้ในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพื่อกระจายความรับผิดชอบและลดความซับซ้อนทางการบริหาร แต่ผลลัพธ์ที่ตามมาคือ ความรับผิดชอบต่อแรงงานตกไปอยู่กับ “ผู้รับเหมาช่วง” ซึ่งมักเป็นบริษัทขนาดเล็กขาดทุนทรัพย์ และไม่มีความสามารถในการจ่ายค่าชดเชยหรือเยียวยาเมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤต (บุญยืน สุขใหม่,2008)

ในทางกฎหมายรัฐในฐานะ “เจ้าของโครงการ” มักไม่ได้ถูกถือว่าเป็น “นายจ้างโดยตรง” ของแรงงานที่ได้รับความเสียหาย ส่งผลให้เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นอาคารถล่ม รัฐสามารถยกเว้นความรับผิดชอบ โดยอ้างว่า “ผู้รับเหมาควรรับผิดชอบ” ทั้งที่รัฐเป็นผู้กำหนดกรอบงบประมาณ กำหนดเงื่อนไขสัญญา และกำกับควบคุมโครงการโดยรวม โครงสร้างเช่นนี้ไม่เพียงทำให้แรงงานสูญเสียสิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรม หากยังสะท้อนถึงการออกแบบระบบที่เอื้อให้รัฐ “ปลอดภัยจากความรับผิด” ในขณะที่แรงงานกลับต้องรับความเสี่ยงทั้งหมดโดยไร้เกราะป้องกัน

3.3กรอบสิทธิมนุษยชนแรงงาน: Respect – Protect – Fulfil

จากมุมมองของสิทธิมนุษยชนแรงงานก่อสร้างไม่ใช่เพียงผู้มีสิทธิตามกฎหมายภายในประเทศเท่านั้น หากยังได้รับการคุ้มครองภายใต้กรอบแนวคิดสากลที่ว่า รัฐมีหน้าที่ “เคารพ” (Respect) “คุ้มครอง” (Protect) และ “เติมเต็ม” (Fulfil) สิทธิแรงงาน ตามหลักการขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ที่ประเทศไทยเป็นภาคี(องค์การแรงงานระหว่างประเทศ,2006)

Respect คือ การที่รัฐต้องไม่ละเมิดสิทธิแรงงานด้วยตนเอง

Protect คือ การที่รัฐต้องออกกฎหมายและกลไกเพื่อป้องกันการละเมิดจากภาคเอกชน

Fulfil คือ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานและระบบการคุ้มครองที่ทำให้แรงงานสามารถใช้สิทธิได้จริง

ในกรณีของโครงการก่อสร้างอาคาร สตง. รัฐล้มเหลวทั้งสามด้านเพราะรัฐไม่เพียงไม่สามารถป้องกันอันตรายจากโครงการที่ตนเป็นเจ้าของ (Fail to Protect) แต่ยังออกแบบระบบที่ปิดกั้นแรงงานจากการเข้าถึงความยุติธรรม (Fail to Fulfil) และท้ายที่สุด เมื่อเผชิญแรงกดดันจากสังคม รัฐกลับนิ่งเฉยไม่ยอมรับผิดชอบต่อความรับผิดชอบของตนเอง (Fail to Respect)

3.4ทำไมรัฐปฏิบัติต่อแรงงานแย่กว่าที่รัฐบังคับให้เอกชนทำ?

คำถามเชิงจริยธรรมที่บทความนี้ต้องการตั้งอย่างตรงไปตรงมาคือ “เหตุใดรัฐปฏิบัติต่อแรงงานในโครงการของตนเองแย่กว่ามาตรฐานที่รัฐบังคับให้ภาคเอกชนต้องปฏิบัติ?” ในหลายกรณี ภาคเอกชนยังถูกตรวจสอบจากรัฐอย่างเข้มงวด ถูกฟ้องร้อง ถูกเพิกถอนใบอนุญาต หรือแม้แต่ถูกลงโทษเมื่อไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานหรือความปลอดภัยในการทำงาน แต่เมื่อเจ้าของโครงการคือรัฐเอง มาตรฐานเหล่านี้กลับอ่อนแอลงอย่างน่าประหลาด สะท้อนความย้อนแย้งของระบบกฎหมายที่ยังมองไม่เห็น “รัฐ” เป็นประธานแห่งความรับผิดชอบ (Subject of accountability) อย่างเท่าเทียมกับเอกชน (สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, 2025) นี่ไม่ใช่เพียงการละเมิดสิทธิแรงงาน แต่คือปัญหาเชิงโครงสร้าง ที่รัฐไทยจำเป็นต้องทบทวนอย่างจริงจัง ไม่เช่นนั้น “ความเปราะบาง” เช่นนี้จะยังคงถูกผลิตซ้ำในโครงการของรัฐเอง และประชาชนจะค่อย ๆ สูญเสียศรัทธาในรัฐที่ควรเป็นแบบอย่างแห่งความยุติธรรมและหลักนิติธรรม

4.เมื่อความไว้วางใจพังทลาย – ความรับผิดชอบของรัฐในทางกฎหมายและจริยธรรม

เสียงของตึกคอนกรีตที่ถล่มลงในวันนั้น ไม่ได้เป็นเพียงเสียงของโครงสร้างที่พังครืน แต่ยังเป็นเสียงของ “ความไว้วางใจที่พังทลาย” ระหว่างประชาชนกับรัฐ เสียงที่ถามกลับด้วยความโกรธปนเศร้าว่า “รัฐอยู่ที่ไหน ขณะถูกลานของเราถูกฝังใต้ซากตึกที่รัฐเป็นเจ้าของ?” ความสูญเสียในเหตุการณ์อาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ถล่ม มิได้จำกัดอยู่ที่ชีวิตของแรงงานเท่านั้น หากยังเป็นเครื่องทำลายความชอบธรรม (Legitimacy) และความรับผิดชอบของรัฐในฐานะผู้ออกแบบระบบและเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในทางกฎหมาย การจะปฏิเสธความรับผิดชอบหรือการโยนภาระไปยังผู้รับเหมาช่วง ถือเป็นการบั่นทอนหลักนิติธรรม และสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างที่ควรได้รับการทบทวนอย่างถึงราก

4.1ความรับผิดชอบในเชิงกฎหมายมหาชน: ความลึกลับในระบบกฎหมายไทย

ความรับผิดชอบทางละเมิดของหน่วยงานรัฐ ในกฎหมายมหาชนไทย ความรับผิดชอบของรัฐต่อการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ภายใต้ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 5 บัญญัติว่า “หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่...”

แต่ในทางปฏิบัติ การนำหลักการนี้มาใช้กับโครงการก่อสร้างของรัฐ กลับเต็มไปด้วยอุปสรรค เช่น การที่รัฐอ้างว่า “ผู้รับเหมาเป็นผู้กระทำผิด ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หรือ การตีความอย่างจำกัดว่า “ไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐรายใด กระทำละเมิดโดยตรง” คำถามคือเมื่อรัฐเป็นผู้อนุมัติงบประมาณ เป็นผู้ควบคุมแบบ และว่าจ้างบริษัทผ่านระบบ จัดซื้อจัดจ้างของรัฐ หากเกิดการประมาทเลินเล่อจนถึงแก่ชีวิต รัฐสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบได้จริงหรือไม่?

ปัญหาหลักเกี่ยวกับความคลุมเครือของความเข้าข้างรัฐแม้ในหลักการของรัฐธรรมนูญไทย มาตรา 25 และมาตรา 27 รับรองสิทธิในการได้รับความคุ้มครอง และการได้รับความเป็นธรรมจากรัฐ แต่ระบบเยียวยาในกรณีโครงการของรัฐยังคงอ่อนแอมาก กลไกอย่างการฟ้องต่อศาลปกครองมีอุปสรรคด้านเวลา พุนทรัพย์ และความไม่แน่นอนในการพิสูจน์ว่ารัฐละเมิด บางกรณี ครอบครัวของผู้เสียชีวิตต้องรอเป็นปีเพื่อให้หน่วยงานรับผิดชอบรับ หรือกลับไม่ได้รับการเยียวยาเลย ขณะที่รัฐใช้โครงสร้างสัญญาโยนความรับผิดชอบไปยัง “ผู้รับเหมาช่วง” ที่ไม่เหลือทรัพย์สินหรือสถานะทางกฎหมายใด ๆ

4.2 บทบาทขององค์กรอิสระ: ป.ป.ช., สตง. และภาวะ “ตรวจสอบตัวเอง”

เหตุการณ์ครั้งนี้ซับซ้อนเป็นพิเศษ เนื่องจากองค์กรที่อาครถล่มเป็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) เอง ซึ่งเป็นหน่วยงานตรวจสอบภาครัฐ นำไปสู่คำถามสำคัญว่า: “เมื่อหน่วยงานตรวจสอบกลายเป็นผู้ถูกตรวจสอบ ใครคือผู้ตรวจสอบของผู้ตรวจสอบ?” ความขัดแย้งเชิงโครงสร้างนี้สะท้อนภาวะ “ตรวจสอบตัวเอง” (Self-accountability dilemma) ซึ่งมักพบในระบบราชการไทย กล่าวคือ หน่วยงานที่ควรมีบทบาทเป็นยามเฝ้ารักษา (Watchdog) ของรัฐ กลับต้องเผชิญกับข้อจำกัดในการตรวจสอบตนเองหรือตรวจสอบภาครัฐส่วนอื่นที่อยู่ในระบบเดียวกัน องค์กรอย่าง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) หรือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อาจมีอำนาจในการเข้ามาตรวจสอบ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบความล่าช้า ขาดความโปร่งใส และขาดการรายงานเชิงรุกต่อสาธารณะ

4.3 คำถามจริยธรรม: รัฐควรรับผิดชอบต่อความสูญเสียอย่างไร?

ในทางจริยธรรม การปฏิเสธความรับผิดชอบของรัฐเมื่อเกิดการเสียชีวิตจากโครงการที่ตนเองเป็นเจ้าของหรือกำกับ ถือเป็นการลดทอน “ความเป็นมนุษย์” ของแรงงานผู้เสียชีวิตให้เหลือเพียง “สถิติ” การไม่ออกมาขอโทษ การไม่แสดงความรับผิดชอบต่อครอบครัวผู้สูญเสีย หรือการออกข่าวแถลงสั้น ๆ ว่า “อยู่ระหว่างสอบสวน” การเยียวยาตามกฎหมายยังไม่เพียงพอ? หากยังสะท้อนวัฒนธรรมการบริหารที่ขาดความไวต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นในต่างประเทศ การรับผิดชอบของรัฐไม่จำกัดอยู่ในเชิงกฎหมาย หากยังรวมถึง “การแสดงความรับผิดชอบเชิงจริยธรรม” เช่น การออกคำขอโทษจากผู้นำ การชดเชยที่ครอบคลุม ไม่ใช่เพียงค่าศพ แต่จำเป็นต้องปฏิรูปทั้งระบบเพื่อไม่ให้เกิดเหตุเช่นนี้ซ้ำขึ้นอีกในไทย

4.4 เปรียบเทียบกรณีศึกษาต่างประเทศ

เกาหลีใต้กรณี Sampoong Department Store Collapse (1995) รัฐบาลเกาหลีใต้ตอบสนองด้วยการดำเนินคดีอย่างเข้มงวด ไม่เพียงกับผู้รับเหมา แต่รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐที่ละเลยในการตรวจสอบ ได้มีการชดเชย

ครอบครัวยุติชีวิต และเกิดการปฏิรูปกฎหมายก่อสร้างครั้งใหญ่ ในญี่ปุ่น กรณี Hanshin Expressway Collapse (1995) แม้เป็นภัยธรรมชาติ แต่รัฐบาลญี่ปุ่นได้ใช้โอกาสนั้นทบทวนโครงสร้างการควบคุมงานก่อสร้างทั่วประเทศ และมีการเยียวยาโดยทันทีผ่านกองทุนฉุกเฉิน พร้อมทั้งการรายงานอย่างโปร่งใส

คำถามคือเหตุใดประเทศไทยจึงไม่สามารถสร้างวัฒนธรรมความรับผิดชอบแบบเดียวกันนี้ได้ในโครงการของรัฐเอง?

ความรับผิดชอบของรัฐในทางกฎหมายและจริยธรรมเป็นหลักการสำคัญที่กำหนดให้รัฐต้องรับผิดชอบต่อการกระทำและการละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน โดยหลักการนี้ครอบคลุมทั้งความรับผิดชอบทางกฎหมายที่กำหนดไว้ในกฎหมายต่างๆ และความรับผิดชอบทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักคุณธรรมและความถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ การที่รัฐต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองนั้น เป็นการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐ และเป็นการส่งเสริมให้รัฐปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบและโปร่งใส

4.5 การฟื้นฟูความไว้วางใจ – แนวทางเชิงนโยบายและการปฏิรูป

เมื่อความไว้วางใจของประชาชนถูกสั่นคลอนจากเหตุการณ์อาชญากรรมสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินถล่ม สิ่ง que รัฐไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้คือการทบทวนบทบาทของตนเองอย่างจริงจัง พร้อมทั้งดำเนินมาตรการเชิงนโยบายเพื่อสร้างความมั่นใจใหม่ในหมู่ประชาชน ความไว้วางใจนั้นมิได้เกิดจากคำขอโทษหรือการเยียวยาชั่วคราว หากแต่ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของโครงสร้างที่มีความยุติธรรม โปร่งใส และมีความรับผิดชอบ (Accountability) อย่างเป็นระบบ การฟื้นฟูดังกล่าวต้องพิจารณาครอบคลุมทั้งด้านกฎหมาย นโยบาย และวัฒนธรรมราชการ เพื่อให้รัฐไทยสามารถกลับมาทำหน้าที่ในฐานะที่พึงของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ประการแรกที่ควรได้รับการปฏิรูปอย่างเร่งด่วนคือระบบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ แม้ว่ากฎหมายจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 จะมีบทบัญญัติที่พยายามกำหนดกรอบความโปร่งใสในการดำเนินการแล้ว แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่ายังมีการใช้ข้อยกเว้น การฮั้วประมูล และการประเมินที่มุ่งเน้นราคาต่ำสุดโดยละเลยคุณภาพที่เหมาะสม ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าความโปร่งใสเชิงเทคนิค (Procedural transparency) ยังไม่สามารถรับประกันความยุติธรรมเชิงโครงสร้าง (Structural justice) ได้อย่างแท้จริง รัฐจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและองค์กรวิชาชีพในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน เพื่อสร้างกลไกถ่วงดุลจากภายนอก และลดโอกาสการสมประโยชน์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้รับเหมา

ในขณะเดียวกันกลไกการเยียวยาที่รัฐดำเนินการเมื่อเกิดเหตุการณ์ความเสียหายหรือการสูญเสียชีวิต มักดำเนินการในลักษณะล่าช้า ไม่มีความต่อเนื่อง และไม่สะท้อนศักดิ์ศรีของผู้สูญเสีย ในกรณีของแรงงานที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ตึกถล่ม การชดเชยกลายเป็นเรื่องของความสมัครใจ หรือถูกผลักภาระให้เป็นหน้าที่ของผู้รับเหมาช่วง (Subcontractor) แทนที่จะเป็นภารกิจเชิงจริยธรรมและนิติรัฐของหน่วยงานที่เป็นเจ้าของโครงการ เพื่อฟื้นฟูความไว้วางใจของประชาชน รัฐควรจัดตั้งคณะกรรมการอิสระที่ประกอบด้วยผู้แทนจากภาคประชาชน นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อสอบสวนเหตุการณ์ ค้นหาความจริง และเสนอแนวทางป้องกันในอนาคต การ

เยียวยาควรมีทั้งในรูปแบบเงินชดเชย การขอโทษจากรัฐอย่างเป็นทางการ และการฟื้นฟูศักดิ์ศรีของผู้เสียชีวิต เช่น การจัดทำอนุสรณ์หรือรายงานทางประวัติศาสตร์

สิ่งสำคัญไม่แพ้กันคือการสร้างวัฒนธรรมความรับผิดชอบภายในระบบราชการไทย ซึ่งยังคงเป็นพื้นที่ที่การยอมรับผิดมักนำไปสู่การถูกลงโทษ มากกว่าการถูกให้รางวัลสำหรับความกล้าหาญทางจริยธรรม ความรับผิดชอบในที่นี้จึงไม่ควรถูกตีความเพียงในเชิงกฎหมาย หากควรเป็น “ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ” ที่เปิดกว้างต่อคำวิจารณ์ และการตรวจสอบจากภายนอก การฝึกอบรมราชการควรเน้นย้ำการตระหนักรู้ถึงผลกระทบของนโยบายที่มีต่อชีวิตผู้คน การส่งเสริมระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส (Whistleblower protection) หรือการให้รางวัลกับผู้เปิดโปงความผิดจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในจากระบบอำนาจนิยม (Bureaucratic authoritarianism) ไปสู่ระบบที่มีความรับผิดชอบเชิงคุณธรรม (Moral accountability)

ท้ายที่สุดการจะฟื้นฟูความไว้วางใจจะไม่อาจสำเร็จได้ หากรัฐยังคงมองตนเองเป็นเพียงผู้บริหารงบประมาณหรือนายจ้างของผู้รับเหมา รัฐต้องกลับมาทบทวนบทบาทตนเองในฐานะ “ผู้ดูแลชีวิตประชาชน” และสร้างรัฐที่เห็นคน (Human-centered state) ซึ่งตระหนักว่าเบื้องหลังโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่คือแรงงานที่มีครอบครัว มีความฝัน และมีชีวิต ไม่ใช่เพียงต้นทุนในการจัดจ้าง นโยบายและโครงการของรัฐจึงควรออกแบบบนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชน ความปลอดภัยในชีวิต และศักดิ์ศรีของมนุษย์เป็นสำคัญ มิใช่เพียงประสิทธิภาพหรือความคุ้มค่าเชิงงบประมาณ หากรัฐสามารถขยับจากแนวคิด “รัฐเพื่ออำนาจ” ไปสู่ “รัฐที่เห็นคน” ได้อย่างจริงจัง ความไว้วางใจที่เคยพังทลายก็อาจมีโอกาสรุกสร้างขึ้นมาใหม่อีกครั้ง

สรุป

เหตุการณ์การถล่มของตึกสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินไม่ใช่เพียงแค่เหตุการณ์โศกนาฏกรรมทางสถาปัตยกรรม แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่ลึกซึ้งภายในโครงสร้างของรัฐไทย ตึกที่พังไม่ใช่เพียงคอนกรีตหรือเหล็กเส้น แต่เป็นหลักประกันความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อรัฐ เมื่อโครงสร้างของรัฐไม่สามารถรักษาความปลอดภัยของประชาชนได้ สิ่งที่พังตามมาคือความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อรัฐ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ไม่มีสิ่งใดสามารถทดแทนได้

คำถามสำคัญที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์นี้คือ “หากรัฐคือผู้สร้างสังคม แล้วใครคือผู้ตรวจสอบรัฐ?” นี่เป็นคำถามที่ทำลายบทบาทของรัฐในฐานะผู้มีอำนาจและเจ้าของโครงการต่าง ๆ ในการตรวจสอบตนเอง รัฐจะต้องไม่หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบในการปกป้องสิทธิและชีวิตของประชาชน นอกจากนี้รัฐยังต้องยอมรับความผิดพลาดเมื่อเกิดขึ้น และเปิดพื้นที่ให้การตรวจสอบจากภาคประชาชนและองค์กรอิสระเพื่อรักษาความเชื่อมั่นของสาธารณะ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในทิศทางของรัฐไทยต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนบทบาทของรัฐจาก “รัฐผู้บริหาร” ซึ่งมุ่งเน้นเพียงการจัดการและดำเนินงาน ไปสู่ “รัฐผู้รับผิดชอบ” ที่ยอมรับในความรับผิดชอบต่อผลกระทบของตน ด้วยหลักสิทธิ ความยุติธรรม และความโปร่งใส รัฐต้องสร้างวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบในทุกระดับ และยืนยันว่าไม่

ว่าจะเป็นการจัดซื้อจัดจ้าง การป้องกันภัย หรือการเยียวยาผู้เสียหาย สิ่งเหล่านี้ต้องถูกดำเนินการอย่างเต็มที่ โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เพื่อให้รัฐสามารถก้าวข้ามวิกฤตความไว้วางใจนี้ไปสู่การฟื้นฟูความเชื่อมั่นในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ไทยพีบีเอส. (2025, 30 มีนาคม). “บิ๊ก สตง.” โพล่แจ้งปมตึกถล่ม ผิดหวังซ้ำสอง “โลกสวย” อ้อ. ไทยพีบีเอส. สืบค้นเมื่อจาก <https://www.thaipbs.or.th/content/351175>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2025, 29 มีนาคม). สตง.แจงเหตุตึกถล่มยันโปร่งใส่ทุกชั้นตอน. ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/2772592>
- บุญยืน สุขใหม่. (2008). ปัญหาการจ้างงานแบบเหมาค่าแรง (Sub Contractor). ประชาไท. สืบค้นจาก <http://www.prachatai.com/journal/2008/09/18236>
- มติชนออนไลน์. (2568). พิพัฒน์ เปิดข้อมูลเหยื่อตึกตง.ถล่ม ชี้ต่างด้าวดับ มีทั้งอยู่แบบถูกกม.-กลุ่มขอผ่อนผัน. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_5121254
- พรชนก พินิจปริญญา. (2020). การขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐไทยผ่านกลไกการประเมินองค์กรคุณธรรม: กรณีศึกษา สำนักงบประมาณ. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). สืบค้นจาก <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/7439>
- สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR). (2025). *กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR)*. สืบค้นจาก <https://www.ohchr.org/th/instruments/cescr-international-covenant-economic-social-and-cultural-rights>
- องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. (2006). *อนุสัญญาและข้อเสนอแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ*. สำนักงานภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก.
- ACT เปิดผลสำรวจ 98% เชื่อตึกตง.ถล่มเอี่ยวทุจริต-เงินทอน. (2025, 11 เมษายน). กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/1175627>
- BBC News ไทย. (2025, 6 มีนาคม). 6 เรื่องอื้อฉาวของตึก สตง. ที่ถล่ม หลังแผ่นดินไหวใหญ่ ผ่านไปกว่า 2 สัปดาห์. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/articles/c24qzd9vr3yo>